

Lærebog i selskabsret II

Kapitalselskaber

Søren Friis Hansen
Jens Valdemar Krenchel

Thomson
GADJURA

Søren Friis Hansen & Jens Valdemar Krenchel
Lærebog i selskabsret II – Kapitalselskaber
1. udgave / 1. oplag
© Forlaget Thomson A/S (ITID A/S), København 2000

ISBN 87-619-0122-9

Omslag: Kjeld Brandt, Grafisk Tegnesteue, København
Sats og tryk: AKA-Print A/S, Århus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.
Alle rettigheder forbeholdes.

Forord

Lærebog i selskabsret er et værk i tre bind udarbejdet med det primære formål at fungere som lærebog på universiteter, handelshøjskoler og lignende læreanstalter. Værket er målrettet mod uddannelser på et niveau, der svarer til kandidatuddannelser ved højere læreanstalter. Fsv. angår bind II og III er det vort håb at også praktikere kan finde nytte heraf. Denne målsætning har haft betydning for såvel valg af emner som den indbyrdes prioritering af disse. Under hensyn til målsætningen er der lagt særlig vægt på en behandling af centrale selskabsretlige afgørelser fra såvel danske domstole som EF-domstolen.

Bind I giver et overblik over selskabsretten, dens grundbegreber og systematik. De enkelte selskabsformer, som den erhvervsdrivende kan vælge som juridisk ramme for sin virksomhed, præsenteres. I bind I behandles tillige EU-selskabsretten, der i de senere år har fået en stadigt stigende betydning for den enkelte erhvervsdrivende.

I bind II behandles de selskabsretlige regler, der gælder for kapitalselskaber, dvs. aktie- og anpartsselskaber. Værket afsluttes med bind III, der omhandler personselskaber og andelsselskaber.

Søren Friis Hansen er hovedansvarlig for udarbejdelsen af bind I og bind II. Jens Valdemar Krenchel er hovedansvarlig for udarbejdelsen af bind III. Vi er begge ansvarlige for værket i dets helhed.

København 20/7 2000

Jens Valdemar Krenchel

Søren Friis Hansen

Indholdsfortegnelse

Del 1: Kapitalselskaber og deres stiftelse

Kapitel 1: Generelt om aktie- og anpartsselskaber	21
1.1 Generelt om fremstillingen	21
1.1.1 Fremstillingen og dens systematik	21
1.1.2 Afgrænsning af fremstillingen	25
1.1.3 Forholdet mellem aktieselskaber og anpartsselskaber	26
1.1.4 Særligt om anpartsselskaber	28
1.1.5 Fastlæggelse af gældende ret for aktie- og anpartsselskaber	29
1.2 De retlige karakteristika ved aktie- og anpartsselskaber	31
1.2.1 Reguleret ved lov	31
1.2.2 Begrænset hæftelse og selskabskapital	33
1.2.3 Erhvervsdrivende	34
1.2.4 Selskabslovene gælder ikke for andelsselskaber	37
1.2.5 Ikke-registrerede, ikke-erhvervsdrivende selskaber	37
1.3 Anvendelsen af aktie- og anpartsselskaber	40
1.4 Corporate Governance	41
Kapitel 2: Stiftelse	45
2.1 Introduktion	45
2.2 Stiftelsesdokument og vedtægter	46
2.2.1 Stifterne	46
2.2.2 Stiftelsesdokumentet	48
2.2.3 Selskabets vedtægter	52
2.2.4 Selskabets navn og hjemsted	53
2.2.5 Selskabets formål	57
2.2.6 Aktie- og anpartskapitalen	62
2.3 Tegning og indbetaling af selskabskapitalen	65
2.3.1 Tegning af aktier og anparter	65
2.3.2 Tegningslisters aftaleretlige status	66
2.3.3 Reduktion ved overtegning	67
2.3.4 Kontantindskud eller apportindskud	68
2.3.5 Tegningskursen	74

2.3.6	Indbetaling af selskabskapitalen	75
2.3.7	Begrænsninger i adgangen til indbetaling ved modregning	76
2.3.8	Efterfølgende erhvervelse af formuegoder fra selskabsdeltagere	77
2.4	Konstituerende generalforsamling	78
2.5	Anmeldelse af selskabet til registrering	79
2.5.1	Formålet med registrering	79
2.5.2	Indispensabel tidsfrist ved anmeldelse til registrering	79
2.5.3	Forudsætninger for registrering	80
2.5.4	Selskabet opnår retssubjektivitet ved registreringen	80
2.6	Selskabets udøvelse af aktivitet inden registreringen	82
2.6.1	Problemet	82
2.6.2	Retsstillingen over for tredjemand	82
2.6.3	Retsstillingen inter partes	83
2.6.4	Succession ved registreringen	84
2.6.5	Tinglysning i selskabets navn før registreringen	85
2.7	Skuffeselskaber	86
2.8	Registrering hos told- og skattemyndighederne	87

Kapitel 3: Aktier og anparter	91
3.1 Generelt om aktier og anparter	91
3.1.1 Kapitlet og dets opbygning	91
3.1.2 Begrebet aktie	92
3.1.3 Særligt om aktiebrev	93
3.1.4 Rettigheder er knyttet til aktien	96
3.1.5 Indførelse af stykaktier efter tysk forbillede?	97
3.2 Navneaktier og ihændehaveraktier	99
3.2.1 Aktionærens legitimation over for selskabet	99
3.2.2 Navneaktier (ASL § 27)	99
3.2.3 Ihændehaveraktier	100
3.3 Negotiable og ikke-negotiable aktier	101
3.3.1 Problemet	101
3.3.2 Godtroende erhverver af negotiabel aktie	102
3.3.3 Godtroende erhverver af dematerialiseret aktie	103
3.3.4 Godtroende erhverver af en ikke-negotiabel aktie eller en anpart	103
3.4 Aktier og anparter fri omsættelighed	103
3.4.1 Begrænsninger i omsætteligheden	103
3.4.2 Vedtægtsbestemt eller lovbestemt pligt til indløsning	105

3.5 Sikringsakt ved erhvervelse af aktier og anparter	107
3.5.1 Anparter og ikke-negotiable aktiebrev	107
3.5.2 Dematerialiserede og negotiable aktier	108
3.5.3 Særligt om udlæg i aktier og anparter	109
3.6 Aktiebogen og anpartshaverfortegnelsen	111
3.7 Lighedsgrundsætningen, ASL § 17 (ApSL § 14)	113
3.8 Anonymitet eller publicitet for selskabsdeltagere	115
3.8.1 Forholdet mellem selskabsdeltagere og selskab	115
3.8.2 Forholdet mellem selskabsdeltagerne og omverdenen	116
3.9 Aktionæroverenskomster	119

Del 2: Kreditorbeskyttelse

Kapitel 4: Kapitalforhøjelse og kapitalnedsættelse	125
4.1 Ændringer i selskabskapitalen	125
4.1.1 Generelt om selskabslovenes kreditorbeskyttelsesregler	125
4.1.2 Beslutning om kapitalforhøjelse	128
4.1.3 Bemyndigelse til bestyrelsen (ASL § 37)	130
4.1.4 Anmeldelse af beslutning om kapitalforhøjelse	131
4.1.5 Særlige former for kapitalindskud	132
4.1.6 Medarbejderaktier	136
4.2 Tegning og indbetalingsmåder	138
4.2.1 Tegning af nye aktier og anparter	138
4.2.2 Kontantindskud og apportindskud	138
4.2.3 Modregning og gældskonvertering	140
4.3 Tegningskursen ved kapitalforhøjelser	144
4.3.1 Forbud mod underkurs	144
4.3.2 Særligt om favørkurs	145
4.4 Fondsemission	146
4.5 Fortegningsret ved kapitalforhøjelser	149
4.5.1 Generelt om fortegningsretten og dens baggrund	149
4.5.2 Fravigelse af fortegningsretten	150
4.5.3 Fortegningsret i anpartsselskaber?	152
4.6 Kapitalnedsættelse	153
4.6.1 Baggrunden for reglerne om kapitalnedsættelse	153
4.6.2 Nedsættelse af selskabskapitalen til 0	154
4.6.3 Amortisation og tvungen nedsættelse	154
4.7 Kapitalnedsættelse til udlodning	155
4.7.1 Egenkapitalen forringes	155

4.7.2	Proklama	156
4.7.3	Anmeldelse af beslutning om kapitalnedsættelse	157
4.8	Kapitalnedsættelse til dækning af underskud	158
Kapitel 5: Egne aktier og anparter		159
5.1	Problemet	159
5.1.1	Egne aktier og deres værdi for selskabet	159
5.1.2	Selskabslovenes bestemmelser om egne aktier	162
5.2	Aktieselskabers erhvervelse af egne aktier	164
5.2.1	Hovedreglen: Indtil 10%	164
5.2.2	Erhvervelse uden bemyndigelse fra generalforsamlingen	166
5.2.3	Erhvervelse ud over 10%-grænsen (§ 48b)	167
5.2.4	Tvungen afhændelse af egne aktier	168
5.2.5	Retsvirkningerne af erhvervelse	168
5.3	Anpartsselskabers erhvervelse af egne anparter	170
5.3.1	Forbud mod erhvervelse (ApSL § 51)	170
5.3.2	Undtagelser og modifikationer	170
Kapitel 6: Udbytte		173
6.1	Generelt om udbytte	173
6.1.1	Baggrunden for selskabslovenes regler om udbytte	173
6.1.2	Generalforsamlingens beslutning om udbetaling af udbytte	175
6.1.3	Udbetaling af udbytte	176
6.1.4	Beskatning af udbytte	180
6.2	Fri og bunden egenkapital	182
6.2.1	Den bundne egenkapital	182
6.2.2	Særligt om overkursfonden	185
6.2.3	Den frie egenkapital	186
6.2.4	Generalforsamlingens beslutning om udbetaling skal være forsvarlig	187
6.2.5	Udligning af underskud	188
6.3	Gaver	189
6.4	Tilbagebetaling af ulovligt udbetalt udbytte	191
Kapitel 7: Aktionærlån og kapitaltab		193
7.1	Baggrunden for reglerne	193
7.2	Forbudet mod aktionærlån	194
7.2.1	Aktionærlånsreglerne i historisk og komparativt perspektiv	194

7.2.2	Hvilke personer er omfattet af forbudet?	197
7.2.3	Dispositioner omfattet af forbudet	200
7.2.4	Dispositioner undtaget fra forbudet	203
7.2.5	Lån til et moderselskab	205
7.3	Selvfinansiering	207
7.4	Tilbagebetaling af ulovligt udbetalte midler	211
7.4.1	Tilbagebetaling til selskabet	211
7.4.2	Særligt om selskabstømning	212
7.4.3	Strafansvar og bødefastsættelse	214
7.5	Kapitaltab	215
7.5.1	Tab af halvdelen af aktiekapitalen (ASL § 69a)	215
7.5.2	Tab af 40% af anpartskapitalen (ApSL § 52)	217
7.5.3	Tvungen likvidation eller rekonstruktion i anpartsselskaber	218

Del 3: Selskabets organisation

Kapitel 8: Generalforsamlingen	225
8.1 Generelt om selskabets organer	225
8.1.1 Grundtræk af selskabets organisation	225
8.1.2 Selskabsorganernes forhold indbyrdes og udadtil	227
8.2 Generalforsamlingen og dens kompetence	228
8.2.1 Aktieselskabslovens bestemmelser om afholdelse af generalforsamling	228
8.2.2 Ordinær og ekstraordinær generalforsamling	230
8.2.3 Egentlig og uegentlig generalforsamling	232
8.2.4 Anvendelse af moderne kommunikationsmidler	235
8.2.5 Generalforsamlingens kompetence	236
8.2.6 Begrænsninger i generalforsamlingens kompetence	239
8.3 Indkaldelse, dagsorden og møderet	240
8.3.1 Indkaldelse	240
8.3.2 Dagsorden	243
8.3.3 Møderet på generalforsamlingen	245
8.3.4 Fremmøde ved fuldmægtig	248
8.4 Ledelse af mødet, taleret og spørgsmålsret	249
8.4.1 Dirigenten	249
8.4.2 Generalforsamlingsprotokollen mv.	251
8.4.3 Taleret og spørgsmålsret på generalforsamlingen	253
8.5 Stemmeret på generalforsamlingen	255

8.5.1	Selskabsdeltagernes stemmeret	255
8.5.2	Stemmelofter og aktieklasser med forskellig stemmevægt ..	257
8.5.3	Tilfælde, hvor en aktionær ikke kan udøve stemmeret	260
8.6	Beslutninger på generalforsamlingen	262
8.6.1	Quorum og afstemningsmåde	262
8.6.2	Simpelt flertal	263
8.7	Vedtægtsændringer og væsentlige beslutninger	265
8.7.1	Beslutninger, hvor visse selskabsdeltagere har vetoet	265
8.7.2	Vedtægtsændringer skal vedtages med kvalificeret majoritet (2/3)	268
8.7.3	Beregning af dobbeltkravet i ASL § 78	268
8.7.4	Skærpet kvalificeret majoritet (9/10), jvf. ASL § 79, stk. 2 ...	272
8.8	Minoritetsbeskyttelse	275
8.8.1	Behovet for minoritetsbeskyttelse	275
8.8.2	Formel minoritetsbeskyttelse	276
8.8.3	Materiel minoritetsbeskyttelse	277
8.8.4	Kriterier ved fastlæggelse af majoritetsmisbrug	281
8.8.5	Samlet vurdering og perspektiver	285
8.9	Anfægtelse af generalforsamlingsbeslutninger	286
8.9.1	Baggrunden for reglerne om anfægtelse	286
8.9.2	Anfægtelige beslutninger	288
8.9.3	Nulliteter	289

Kapitel 9: Selskabets ledelse

9.1	Den todelte ledelsesstruktur	291
9.1.1	Selskabets ledelse	291
9.1.2	Aktieselskaber	293
9.1.3	Anpartsselskaber	294
9.1.4	Repræsentantskabet	296
9.2	Valg og afskedigelse af bestyrelsens medlemmer	296
9.2.1	Generalforsamlingsvalgte medlemmer	296
9.2.2	Udpegede medlemmer og medarbejderrepræsentanter	300
9.2.3	Suppleanter	301
9.2.4	Fratræden og afskedigelse af bestyrelsesmedlemmer	302
9.3	Bestyrelsens kompetence	305
9.3.1	Generelt om bestyrelsens kompetence	305
9.3.2	Bestyrelsens enekompetencer og pligter	306
9.3.3	Bestyrelsens kompetence i forhold til generalforsamlingen ..	308
9.3.4	Bestyrelsens kompetence i forhold til direktionen	309
9.4	Arbejdet i bestyrelsen	311

9.4.1	Bestyrelsen konstitueres	311
9.4.2	Skriftligt grundlag for bestyrelsens arbejde	313
9.4.3	Quorum og beslutninger	316
9.4.4	Ligestilling blandt bestyrelsens medlemmer	318
9.5	Direktionen	319
9.5.1	Direktionen og dens opgaver	319
9.5.2	Hvem er direktør i selskabsretlig forstand?	320
9.6	Generelt vedrørende bestyrelsesmedlemmer og direktører	321
9.6.1	Offentlighed og habilitetskrav	321
9.6.2	Inhabilitet (ASL § 58)	324
9.6.3	Loyalitetspligt og minoritetsbeskyttelse	327
9.6.4	Aflønning af ledelsen	328
9.7	Tegningsret og fuldmagt	330
9.7.1	Baggrunden for reglerne om tegningsret	330
9.7.2	Repræsentationsret	333
9.7.3	Tegningsret	335
9.7.4	Er selskabet bundet af tegningsberettigedes handlinger? ...	339
9.7.5	Fuldmagt og prokura	343
9.8	Medarbejderrepræsentation i bestyrelsen	346
9.8.1	Baggrunden for reglerne om medarbejderrepræsentation ..	346
9.8.2	Betingelserne for medarbejderrepræsentation	348
9.8.3	Praktisk fremgangsmåde ved valg af medarbejderrepræsentanter	348
9.8.4	Koncernrepræsentation og europæiske samarbejdsudvalg ..	350

Del 4: Årsregnskab og revision

Kapitel 10: Årsregnskab

10.1	Årsregnskabet og dets funktion	355
10.1.1	Den retlige regulering gennem tiderne	355
10.1.2	Retskilder og regnskabs selskabsretlige betydning	359
10.1.3	Plan for fremstillingen i del 4	361
10.2	Årsregnskabsloven og dens systematik	362
10.2.1	Hvilke selskaber er underlagt årsregnskabsloven?	362
10.2.2	Hvilke pligter følger af årsregnskabsloven?	364
10.2.3	Arbejdsgangen i forbindelse med årsregnskabet	366
10.3	Årsregnskabet og dets bestanddele	368
10.3.1	Generelt om regnskabs fire bestanddele	368
10.3.2	Det retvisende billede	369

10.3.3 Resultatopgørelsen	370
10.3.4 Balancen	371
10.3.5 Noter og årsberetning	372
10.3.6 Kort om koncernregnskaber	373
10.4 Regnskabsprincipper og værdiansættelse	373
10.4.1 Almindelige regnskabsprincipper (ÅRL § 26)	373
10.4.2 Principper for værdiansættelser (ÅRL §§ 27-40)	374
Kapitel 11: Revision	377
11.1 Generelt og revisors rolle	377
11.2 Revisor og dennes opgaver	378
11.2.1 Valg af revisor	378
11.2.2 Revisors opgaver og ansvar	380
11.2.3 Revisors ret til oplysninger og tavshedspligt	382
11.3 Revisors påtegning af regnskabet	382
11.4 Granskning	384
 Del 5: Erstatning, likvidation, fusion mv.	
Kapitel 12: Erstatningsansvar	389
12.1 Generelt om det selskabsretlige erstatningsansvar	389
12.1.1 Lovgrundlaget og dansk rets almindelige erstatningsregel	389
12.1.2 De almindelige erstatningsbetingelser	391
12.2 Ansvar for bestyrelsesmedlemmer og direktører	394
12.2.1 Hvem kan ifalde ansvar?	394
12.2.2 Særligt om culpabedømmelsen	395
12.2.3 Nedsættelse og bortfald af erstatningspligt	397
12.3 Typiske tabssituationer	398
12.3.1 Selskabets manglende betalingsevne	398
12.3.2 Ansvar ved rekonstruktion	399
12.4 Aktionærer og anpartshaveres erstatningsansvar	401
12.5 Søgsmålskompetence mv.	401
12.5.1 Generelt om processuelle spørgsmål	401
12.5.2 Decharge	402
 Kapitel 13: Likvidation og konkurs	403
13.1 Generelt om selskabers ophør	403
13.1.1 Opløsning af aktie- og anpartsselskaber	403
13.1.2 Lovgrundlag for selskabers opløsning	405

13.1.3 Uformel afvikling af aktie- og anpartsselskaber	407
13.1.4 Retsvirkning af opløsning	411
13.1.5 Opløsning og insolvensbehandling af udenlandske selskabers filialer i Danmark	413
13.2 Frivillig likvidation	416
13.2.1 Beslutning om likvidation	416
13.2.2 Valg af likvidator	419
13.2.3 Kreditorbeskyttelse ved likvidation	419
13.2.4 Uformel afvikling af anpartsselskaber, jvf. ApSL § 59	424
13.2.5 Genoptagelse af virksomheden (ASL § 126)	425
13.2.6 Genoptagelse af bobehandlingen (ASL § 125)	425
13.3 Tvangsopløsning	426
13.3.1 Opløsning ved væsentlige formelle mangler	426
13.3.2 Proceduren ved tvangsopløsning	427
13.4 Kort om konkurs	429
 Kapitel 14: Fusion, spaltning og omdannelse	433
14.1 Fusion	433
14.1.1 Definition	433
14.1.2 Vedtagelse af en fusion	436
14.1.3 Retsvirkninger af fusion	439
14.1.4 Alternativer: køb og salg af virksomheder	440
14.2 Spaltning	443
14.2.1 Definition og gennemførelse	443
14.2.2 Aktionær- og kreditorbeskyttelse	444
14.3 Omdannelse	446
 Del 6: Koncerner	
 Kapitel 15: Koncernret	451
15.1 Generel karakteristik af koncernretten	451
15.1.1 Koncernen i retlig og økonomisk belysning	451
15.1.2 Koncernretten og dens anvendelse på udenlandske selskaber	455
15.1.3 Fordele og ulemper ved koncerndannelser	457
15.1.4 Kapitlets opbygning	458
15.2 Hvad forstås ved en koncern?	459
15.2.1 Generelt om selskabslovenes koncerndefinitioner	459
15.2.2 Koncernvirksomheder efter selskabslovene	460

15.2.3 Selskabslovenes koncernkriterier	460
15.2.4 Årsregnskabslovens koncerndefinition	464
15.3 Koncernreglerne i selskabslovene (den almindelige koncernret) ..	465
15.3.1 Spørgsmålsret, fortegningsret mv.	465
15.3.2 Særligt om underretnings- og oplysningspligter i koncerner	467
15.3.3 Udbytteudbetaling i koncernforhold	470
15.3.4 Egne aktier og anparter i koncernforhold	472
15.3.5 Koncernrepræsentation	474
15.4 Den materielle koncernret	475
15.4.1 Modervirksomhedens ledelsesret	475
15.4.2 Materiel minoritetsbeskyttelse	477
15.4.3 Kreditorbeskyttelse	481
15.4.4 Lovregulering af den materielle koncernret; Tyskland og EU	482
15.4.5 Lovregulering af materiel koncernret i Norden	485
Litteraturfortegnelse	493
Forkortelser	499
Relevante hjemmesider	501
Paragrafregister	503
Domsregister	513
Stikordsregister	519

Kapitalselskaber og deres stiftelse

Lærebog i selskabsret er et værk i tre bind, der beskriver dansk selskabsret. Der gives i bind II, Kapitalselskaber, en redegørelse for de selskabsretlige rammer, der gælder for danske aktie- og anpartsselskaber.

Aktie- og anpartsselskabets liv beskrives fra stiftelse til likvidation. Hovedpunkter i fremstillingen er reglerne vedrørende stiftelse, kreditorbeskyttelse, selskabets organisation, regnskab og revision, erstatning, selskabets ophør, samt koncernret. Væsentlige skatteretlige problemstillinger skitseres i forbindelse med gennemgangen af de enkelte emner.

Selskabsretten er et retsområde i hastig udvikling. Der gøres rede for den seneste rets- og administrative praksis vedrørende aktie- og anpartsselskaber, ligesom den seneste lovgivning på området beskrives. Der gøres således rede for

- finansielle instrumenter som warrants, optioner mv., herunder muligheden for favørkurs
- det skatteretlige kapitalkrav, som indført ved lov nr. 431 af 31. maj 2000
- de nye regler vedrørende koncerninterne transaktioner
- ny konkurrencelov vedrørende fusionskontrol
- redenominering af selskabskapitalen til EURO

Kommende initiativer fra lovgiver præsenteres, herunder

- udkast til en ny årsregnskabslov
- initiativer vedrørende indførelse af stykaktier i dansk ret
- forordningen vedrørende konkursbehandling af 26. maj 2000

Værket er udarbejdet med henblik på undervisningen i selskabsret ved overbygningsuddannelsen (kandidatniveau) på universiteter, handelshøjskoler og lignende uddannelsesinstitutioner, men bind II er tillige anvendeligt for praktikere.

Lektor, lic.jur. Søren Friis Hansen, Juridisk Institut, Handelshøjskolen i København har gennem en årrække forsket og undervist i Selskabsret.

Jens Valdemar Krenchel, Lindh Stabell Horten advokataktieselskab, er ekstern lektor i selskabsret ved Københavns Universitet, Det juridiske fakultet.

ISBN 87-619-0122-9

9 788761 901224